

Особливості реалізації змісту технологічного профілю навчання профільної середньої освіти в 2018 / 2019 н. р.

Мачача Т. С.,

старший науковий співробітник відділу технологічної освіти
Інституту педагогіки НАПН України,
кандидат педагогічних наук

З 2018/2019 навчального року буде поступово вводиться Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня, затверджена наказом № 408 МОН України від 20. 04. 2018 р.: у 10 класах закладів загальної середньої освіти — з 2018/2019 н. р.; у 11 класах закладів загальної середньої освіти — з 2019/2020 н. р. Відповідно до Типової освітньої програми, зміст технологічного профілю навчання реалізується системою окремих предметів (на рівні стандарту і профільного навчання) і курсів:

- вибірково-обов'язкового предмета «Технології»;
- системи профільних предметів (спеціалізацій).

Враховуючи освітні потреби учнів, регіональні особливості, кадрові і матеріально-технічне забезпечення, заклад освіти може прийняти рішення про вибір спеціалізації з переліку чинних навчальних програм з 1 вересня 2018 року (електронний режим доступу до чинних навчальних програм: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>):

- автосправа;
- агровиробництво;
- деревообробка;
- елементи імідж-дизайну;
- комп'ютерна інженерія;
- кондитерська справа;
- кулінарія;
- металообробка;
- обробка інформації та програмне забезпечення ПК;
- основи дизайну;
- основи лісового господарства;
- підприємництво;
- технічне проектування;
- туристична справа;
- українська народна вишивка;
- швейна справа;
- курсів за вибором, до яких належать спеціальні й факультативні курси.

Профільні предмети

Навчальні програми 16 профільних предметів (далі — спеціалізацій) технологічного профілю навчання призначені для:

- формування ключових і предметної проектно-технологічної компетентностей учнів професійних ліцеїв, окреслених у Державному стандарті;
- створення умов для задоволення освітніх потреб з обраного виду виробничої діяльності;
- професійного становлення особистості, свідомого вибору подальшого професійного шляху.

Програми кожної спеціалізації розраховані на два роки навчання — у 10 та 11 класах. У кожному класі для її вивчення відводиться по 6 навчальних годин на тиждень, відповідно — 210 годин на один навчальний рік.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, форми і методи навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи умови професійного ліцею для досягнення очікуваних результатів, окреслених у навчальній програмі.

Зміст спеціалізацій передбачає реалізацію проектно-технологічного підходу — зміщення акценту з суто знаннєвого, техніко-технологічного навчання на проектно-технологічне навчання, яке передбачає обов'язкове виконання індивідуальних або спільних проектів, алгоритмічну діяльність стосовно розв'язання реальних або змодельованих життєвих проблем, досягнення очікуваних результатів зі встановленими рамками часу, витрат засобів і ресурсів.

У програмах спеціалізацій реалізовано компетентнісний підхід. Предметна проектно-технологічна компетентність описана в першій колонці «Очікувані результати» та упорядкована за знаннєвим, діяльнісним і ціннісним компонентами. Предметна і ключові компетентності формуються в проектно-технологічній діяльності на основі:

- позитивної мотивації навчання, розвитку ціннісних орієнтирів, особистісних інтересів, потреб і можливостей учнів, які можна і потрібно узгоджувати з соціальними;
- систематизації базових спеціалізованих виробничих, проектно-технологічних знань, умінь і способів, що є підґрунтям для реалізації творчості учнів, їхньої ефективної взаємодії;
- оцінювання і самооцінювання освітніх результатів, їх презентації, рекламування і практичної реалізації.

Заняття технологічного профілю навчання мають практико-орієнтований, діяльнісний характер, акцентують увагу на самостійності учнів, взаємодопомозі, встановленні взаємозв'язків та координації дій.

Реалізація індивідуальних освітніх траєкторій учнів передбачає врахування індивідуального темпу навчання, свободу вибору освітніх об'єктів, створення відповідних педагогічних умов — соціальних, пов'язаних із зовнішнім світом, та особистісних, пов'язаних із внутрішнім світом учня.

Педагогічні умови проектно-технологічного навчання

Зовнішні (соціальні)					
1	Зміст проектно-технологічного навчання	►	Проектування	Технології реалізації спроектованих освітніх об'єктів	Технології оцінювання освітніх результатів
2	Форми організації навчання	►	Групові	Парні	Індивідуальні
3	Методи навчання	►	Словесні	Наочні	Практичні
4	Методи учіння	►	Теоретичні: виявлення протиріч, обґрунтування проблем, побудова й оцінка гіпотез, моделювання, аналіз, синтез, узагальнення та ін.	Емпіричні: вивчення інформаційних джерел, досліди, вправи, практичні роботи, оформлення проектної документації, опитування та ін.	Рефлексивні: аналіз, самооцінювання й оцінювання освітніх результатів, комунікативної й кооперативної діяльності, прогнозування та ін.
5	Методи оцінювання освітніх результатів	►	Експертна оцінка вчителя	Експертна оцінка однокласників	Експертна оцінка фахівців
6	Засоби навчання (інформаційні та матеріальні)	►	Навчальне технічне обладнання	Навчально-методичні комплекти	Дидактичні матеріали
7	Соціокультурне середовище	►	Професійні ліцеї (майстерні)	Центри творчості, музеї, бібліотеки та ін.	Сфери професійної діяльності

Внутрішні (особистісні)					
1	Зміст проектно-технологічного учіння	►	Проектування	Технології реалізації спроектованих освітніх об'єктів	Рефлексія
2	Форми організації учіння	►	Робота в групі	Робота в парі	Самостійна робота, консультування
3	Методи навчання	►	Репродуктивні	Конструктивні (пояснювально-ілюстративні й частково-пошукові)	Творчі (проблемні й дослідницькі)
4	Методи учіння	►	Теоретичні: аналіз і синтез системи базових знань, порівняння, абстрагування, конкретизація, узагальнення, уява, фантазія та ін.	Емпіричні: спостереження, опитування, маркетингові дослідження, моделювання (методи аналогії, комбінування, комбінаторики, фокальних об'єктів), конструювання та ін.	Рефлексивні: аналіз освітнього досвіду й результатів діяльності, обґрунтування власних потреб, самооцінювання освітніх результатів, прогнозування
5	Методи оцінювання освітніх результатів	►	Самооцінювання ідеальних освітніх продуктів (набутих особистісних і професійних здібностей і якостей)	Самооцінювання матеріальних освітніх продуктів	Самооцінювання індивідуального рівня сформованості предметної компетентності
6	Засоби навчання (ідеальні)	►	Суб'єктний освітній досвід	Природні і діяльнісні здібності	Особистісні якості
7	Внутрішньо-особистісне середовище	►	Мотивація	Відкритість до діалогу	Здатність до комунікації та кооперації

Рекомендуємо структурувати заняття компетентнісно орієнтованого навчання за структурою проектно-технологічної діяльності та розвитку особистісних здібностей учнів з опорою на їхній освітній досвід:

I. Вступна частина (*проектування необхідних знань і очікуваних результатів*). Актуалізація, мотивація, цілепокладання, моделювання і конструювання знань — повідомлення теми, обговорення реальної або змодельованої життєвої ситуації, цілепокладання, прогнозування очікуваних освітніх результатів, їх цінності для життя, опрацювання навчального матеріалу.

II. Основна частина (*технологія застосування необхідних знань для досягнення визначених результатів*). Свідоме застосування фахових знань, знарядь і засобів досягнення професійних цілей, формування умінь і навичок, оволодіння відповідними етапами та способами проектно-технологічної діяльності.

III. Підсумкова частина (*осмислення отриманих результатів*). Узагальнення, рефлексія (оцінювання), презентація результатів навчання.

Очікувані результати навчання оцінюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, динаміка поступу відстежується й корегується на кожному етапі навчання, таким чином контроль-но-оцінювальна діяльність набуває формувального характеру. Підсумковому оцінюванню підлягають матеріалізовані освітні продукти та індивідуальний рівень сформованості ключових і предметної проектно-технологічної компетентностей.

Очікується, що оволодіння ключовими і предметною проектно-технологічною компетентностями у процесі технологічного профільного навчання за спеціалізаціями дасть можливість випускникам професійних ліцеїв ефективно долучатися до соціально-економічного життя країни, ініціювати розвиток сфер виробничої діяльності, у яких вони працюватимуть. Сформовані компетентності забезпечать готовність і здатність якісно облаштовувати свій життєвий простір, застосовувати набутий освітній досвід у нових ситуаціях, мобільність і конкурентоздатність на ринку праці.